

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH**

HOÀNG HUY CƯỜNG

**CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỬ DỤNG THÔNG
TIN CHI PHÍ VÀ NHỮNG TÁC ĐỘNG CỦA VIỆC SỬ
DỤNG THÔNG TIN CHI PHÍ ĐẾN KẾT QUẢ HOẠT
ĐỘNG - NGHIÊN CỨU TẠI CÁC DOANH NGHIỆP
MIỀN NAM VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Tp. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2021

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

HOÀNG HUY CƯỜNG

CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỬ DỤNG THÔNG TIN CHI PHÍ VÀ NHỮNG TÁC ĐỘNG CỦA VIỆC SỬ DỤNG THÔNG TIN CHI PHÍ ĐẾN KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG - NGHIÊN CỨU TẠI CÁC DOANH NGHIỆP MIỀN NAM VIỆT NAM

Chuyên ngành: KẾ TOÁN

Mã số: 9340301

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. TS. HUỖNH LỢI**
- 2. TS. PHẠM XUÂN THÀNH**

Tp. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2021

**CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
ĐỘC LẬP – TỰ DO – HẠNH PHÚC**

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam đoan luận án tiến sĩ kinh tế “Các nhân tố ảnh hưởng đến sử dụng thông tin chi phí và những tác động của việc sử dụng thông tin chi phí đến kết quả hoạt động - nghiên cứu tại các doanh nghiệp Miền Nam Việt Nam” là công trình nghiên cứu được thực hiện của riêng tôi. Các kết quả được trình bày trong nghiên cứu trong luận án là trung thực và chưa từng công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Nghiên cứu sinh

HOÀNG HUY CƯỜNG

LỜI CẢM ƠN

Để thực hiện và hoàn thành Luận án này là nhờ góp phần lớn sự hỗ trợ của các cá nhân và tập thể. Trước tiên, tôi xin gửi lời cảm ơn đến tập thể các Thầy, Cô Trường ĐH Kinh Tế TP. Hồ Chí Minh, đặc biệt là các Thầy Cô PGS, TS Khoa Kế Toán đã tận tâm giảng dạy, hướng dẫn, và góp ý cho tôi trong quá trình hoàn thành các học phần thuộc chương trình đào tạo và luận án tiến sĩ của nhà trường. Qua đó giúp tôi có được những ý tưởng, kiến thức, hướng nghiên cứu để thực hiện luận án này. Bên cạnh đó, tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn sâu sắc tới Thầy TS. Huỳnh Lợi và TS. Phạm Xuân Thành, là người hướng dẫn khoa học của tôi. Trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện Luận án, các Thầy đã tận tình định hướng, góp ý và hướng dẫn tôi thực hiện Luận án.

Đồng thời, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới tập thể Lãnh đạo và các giảng viên thuộc Trường ĐH Mở TP.HCM đã luôn động viên và tạo điều kiện cho tôi hoàn thành luận án.

Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới gia đình của tôi. Trong suốt những năm tháng nghiên cứu, gia đình luôn là nguồn động viên và hỗ trợ để tôi hoàn thành Luận án này.

MỤC LỤC

MỤC LỤC.....	i
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC BẢNG.....	vi
DANH MỤC HÌNH VẼ, ĐỒ THỊ.....	viii
DANH MỤC PHỤ LỤC.....	ix
TÓM TẮT.....	x
GIỚI THIỆU	
1. Sự cần thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu và câu hỏi nghiên cứu.....	4
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
4. Phương pháp nghiên cứu.....	6
5. Ý nghĩa nghiên cứu.....	7
6. Cấu trúc luận án.....	8
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN	
1.1 Các nghiên cứu liên quan.....	9
1.1.1 Các nghiên cứu nước ngoài.....	10
1.1.1.1 Hướng nghiên cứu thứ nhất: nghiên cứu về CAS.....	10
1.1.1.2 Hướng nghiên cứu thứ hai: tác động của CAS đến PER.....	26
1.1.2 Các nghiên cứu ở Việt Nam.....	29
1.1.2.1 Hướng nghiên cứu thứ nhất: nghiên cứu về CAS.....	29
1.1.2.2 Hướng nghiên cứu thứ hai: tác động của CAS đến PER.....	33
1.2 Kết quả đạt được và những vấn đề tồn tại trong các nghiên cứu trước.....	33
1.2.1 Các nghiên cứu ở nước ngoài.....	33
1.2.1.1 Hướng nghiên cứu thứ nhất: Nghiên cứu về CAS.....	33
1.2.1.2 Hướng nghiên cứu thứ hai: tác động của CAS đến PER.....	37
1.2.2 Các nghiên cứu ở Việt Nam.....	37
1.2.2.1 Hướng nghiên cứu thứ nhất: nghiên cứu về CAS.....	37
1.2.2.2 Hướng nghiên cứu thứ hai: tác động của CAS đến PER.....	39

1.3. Khe hồng nghiên cứu	40
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ THUYẾT	
2.1 Hệ thống kế toán chi phí	45
2.1.1 Các khái niệm	45
2.1.2 Đặc tính của CAS	46
2.1.2.1 Mức độ phức tạp của CAS	47
2.1.2.2. Sự thành công và hiệu quả của CAS.....	48
2.1.3 Các thành phần của CAS	49
2.1.4 Quá trình phát triển của CAS	51
2.1.5 Sử dụng thông tin chi phí trong quản trị.....	53
2.2 Những nhân tố tác động đến UCI	59
2.3 Kết quả hoạt động	62
2.3.1 Khái niệm PER	62
2.3.2 Mối quan hệ giữa UCI và PER.....	62
2.4 Lý thuyết nền	64
2.4.1 Lý thuyết ngẫu nhiên	64
2.4.2 Lý thuyết thông tin kinh tế.....	66
2.4.3 Lý thuyết hệ thống kiểm soát quản trị	67
2.4.4 Lý thuyết hệ thống thông tin quản lý	69
2.4.5 Lý thuyết đại diện	70
2.5 Phát triển mô hình nghiên cứu	71
CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	
3.1 Quy trình nghiên cứu	81
3.2 Mô hình và thang đo các khái niệm nghiên cứu	83
3.2.1 Mô hình và giả thuyết nghiên cứu	83
3.2.2 Xây dựng thang đo các khái niệm nghiên cứu	83
3.3 Phương pháp nghiên cứu.....	97
3.3.1 Giới thiệu	97
3.3.2 Nghiên cứu sơ bộ	97

3.3.3 Nghiên cứu chính thức.....	99
3.3.3.1 Đối tượng khảo sát.....	99
3.3.3.2 Mẫu khảo sát.....	100
3.3.3.3 Phương pháp khảo sát.....	101
3.3.3.4 Công cụ tổng hợp và xử lý dữ liệu.....	101
3.3.3.5 Thang đo lường.....	101
3.3.3.6 Kiểm định thang đo của các khái niệm trong mô hình nghiên cứu.....	102
3.3.3.7 Kiểm định mô hình và giả thuyết.....	104

CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

4.1 Kết quả nghiên cứu sơ bộ.....	107
4.2 Kết quả nghiên cứu chính thức.....	107
4.2.1 Mẫu nghiên cứu chính thức.....	107
4.2.2 Thống kê mô tả mẫu chính thức.....	108
4.2.3 Kết quả kiểm định thang đo của các khái niệm trong mô hình.....	109
4.2.3.1 Kết quả đánh giá độ tin cậy của thang đo bằng $Cron$	110
4.2.3.2 Kết quả phân tích nhân tố khám phá – EFA.....	110
4.2.4 Kết quả kiểm định mô hình SEM.....	117
4.2.4.1 Kết quả CFA các nhân tố trong mô hình nghiên cứu.....	117
4.2.4.2 Kết quả kiểm định mô hình nghiên cứu.....	125
4.3. Bàn luận kết quả nghiên cứu.....	131
4.3.1. Bàn luận về kết quả nghiên cứu sơ bộ.....	131
4.3.2. Bàn luận về kết quả nghiên cứu chính thức.....	132
4.3.2.1 Bàn luận thang đo của các khái niệm nghiên cứu.....	132
4.3.2.2 Bàn luận về kết quả nghiên cứu chính thức.....	133

CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH

5.1 Kết luận của nghiên cứu.....	142
5.2 Hàm ý của nghiên cứu.....	147
5.2.1 Gợi ý chính sách cho doanh nghiệp.....	147
5.2.2 Gợi ý chính sách cho nhà nước.....	153

5.2.3	Gợi ý chính sách cho các tổ chức nghề nghiệp kế toán ở Việt Nam.....	153
5.3	Ý nghĩa của nghiên cứu.....	154
5.3.1	Ý nghĩa về lý thuyết.....	154
5.3.2	Ý nghĩa về thực tiễn.....	155
5.3.3	Các điểm mới của đề tài nghiên cứu.....	155
5.4	Hạn chế và những hướng nghiên cứu tiếp theo	158
	Danh mục các công trình nghiên cứu của tác giả đã công bố.....	160
	Tài liệu tham khảo.....	161
	Phụ lục.....	174

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT

Tiếng Việt	
CNTT	Công nghệ thông tin: Information Technology
DN	Doanh nghiệp: Enterprise
KTQT	Kế toán quản trị: Management Accounting
PPNC	Phương pháp nghiên cứu: Research Method
Tiếng Anh	
ABC	Activity Based Costing: Chi phí dựa trên hoạt động
ABB	Activity-Based Budgeting: Ngân sách dựa trên hoạt động
ABM	Activity Based Management: Quản trị dựa trên hoạt động
ABC/M	Activity Based Costing/Activity Based Management
AM	Activity Management: Quản trị hoạt động
AVE	Average Variance Extracted: Phương sai trích
BSC	Balanced scorecard: Thẻ điểm cân đối
CAM	Computer-Aided Manufacturing
CAM-I	Consortium for Advanced Management International
CAS	Costing Accounting System: Hệ thống kế toán chi phí
CI	Cost Information: Thông tin chi phí
C α	Cronbach's alpha
CFA	Confirmatory Factor Analysis: Phân tích nhân tố khẳng định
CIMA	Chartered Institute of Management Accountants: Viện KTQT Công chứng Anh
CGMA	Chartered Global Management Accountant: Hiệp hội KTQT toàn cầu
CVP	Cost-Volume-Profit: Chi phí – Khối lượng - Lợi nhuận
EVA	Economic Value Added: Giá trị kinh tế gia tăng
IFAC	International Federation of Accountants: Liên đoàn kế toán quốc tế
IMA	Institute of Management Accountants: Viện kế toán quản trị
EFA	Exploratory Factor Analysis: Phân tích nhân tố khám phá

ERP	Enterprise Resource Planning: Hệ thống hoạch định các nguồn lực doanh nghiệp
FIFO	First-In, First-Out: Nhập trước, xuất trước
GML	General Linear Model
GPK	Grenzplankostenrechnung
H	Hypothesis: Giả thuyết
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin: Hệ số KMO
MCS	Management Control System: Hệ thống kiểm soát quản trị
MIS	Management Information System: Hệ thống thông tin quản lý
PCA	Principle Component Analysis
PAF	Principal Axis Factoring
PER	Performance: Kết quả hoạt động
PLS	Partial Least Squares
JIT	Just In Time
ROI	Return on Investment: Tỷ lệ hoàn vốn đầu tư
ROA	Return on Assets: Tỷ suất sinh lời trên tài sản
ROE	Return On Equity: Tỷ suất sinh lời trên vốn chủ sở hữu
RCA	Resource Consumption Accounting: Kế toán tiêu dùng nguồn lực
SEM	Structural Equation Modeling: Mô hình cấu trúc tuyến tính
SMA	Statements on Management Accounting: Công bố kế toán quản trị
SRMR	Standardized root mean square residual
TDABC	Time-Driven Activity-Based Costing
TQM	Total quality management: Quản trị chất lượng toàn bộ
UCI	Use of Cost Information: Sử dụng thông tin chi phí
VAA	Vietnam Association of Accountants and Auditors: Hội Kế toán và Kiểm toán Việt Nam
VACPA	Vietnam Association of Certified Public Accountants: Hội kiểm toán viên hành nghề Việt Nam

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1: Các nghiên cứu UCI trong quản trị	14
Bảng 1.2: Các lợi ích từ UCI trong quản trị.....	14
Bảng 1.3: Các nghiên cứu các nhân tố tác động đến UCI	17
Bảng 1.4: Các nhân tố tác động đến áp dụng ABC.....	20
Bảng 1.5: Các nhân tố tác động đến UCI.....	25
Bảng 2.1: Kết quả nghiên cứu các nhân tố tác động đến UCI trong quá trình lập kế hoạch và phát triển sản phẩm.....	59
Bảng 2.2: Kết quả nghiên cứu các nhân tố tác động đến UCI	61
Bảng 2.3: Các nghiên cứu liên quan đến UCI góp phần cải thiện PER.....	63
Bảng 3.1: Nội dung nghiên cứu định tính	99
Bảng 4.1: Thống kê mô tả về địa bàn và loại hình kinh doanh.....	108
Bảng 4.2: Thống kê mô tả về các nhân tố tác động đến UCI	108
Bảng 4.3: Thống kê mô tả về UCI cho quản trị	109
Bảng 4.4: Thống kê mô tả về PER.....	109
Bảng 4.5: Kết quả tổng hợp phân tích Crα	110
Bảng 4.6: EFA thang đo nhân tố hỗ trợ nhà quản lý.....	110
Bảng 4.7: EFA thang đo nhân tố vai trò CI	111
Bảng 4.8: EFA thang đo nhân tố CNTT	112
Bảng 4.9: EFA thang đo nhân tố quản trị chi phí	112
Bảng 4.10: EFA đồng thời các nhân tố độc lập tác động đến UCI.....	113
Bảng 4.11: EFA nhân tố UCI.....	114
Bảng 4.12: EFA nhân tố PER - chu kỳ sản xuất	114
Bảng 4.13: EFA nhân tố thang đo PER - kiểm soát chi phí.....	115
Bảng 4.14: EFA thang đo PER - lợi nhuận	116
Bảng 4.15: EFA đồng thời các nhân tố PER.....	116
Bảng 4.16: Kết quả tổng hợp phân tích EFA	117
Bảng 4.17: Giá trị độ tin cậy tổng hợp, AVE và hệ số Crα của các nhân tố	119
Bảng 4.18: Tương quan giữa các nhân tố trong mô hình.....	119
Bảng 4.19: Giá trị độ tin cậy tổng hợp, AVE và hệ số Crα của các nhân tố	120
Bảng 4.20: Tương quan giữa các nhân tố trong mô hình.....	121
Bảng 4.21: Giá trị độ tin cậy tổng hợp, AVE và hệ số Crα của các nhân tố	122
Bảng 4.22: Tương quan giữa các nhân tố trong mô hình.....	122
Bảng 4.23: Tương quan giữa các nhân tố trong mô hình đo lường tới hạn	124
Bảng 4.24: Kết quả SRMS	126
Bảng 4.25: Kết quả điểm định mô hình và giả thuyết bằng mô hình SEM	126